



7/16858
68-33

T.C.
KALKINMA BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Sayı : 89527994-610.00- 5794
Konu : 7/16858 Esas Sayılı Yazılı Soru Önergesi

20 KASIM 2017

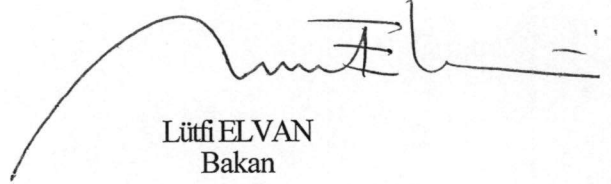
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı)

İlgi : Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının 16/10/2017 tarihli ve 24301011-124356 sayılı yazısı.

İlgi yazıyla, Ankara Milletvekili Sayın Levent GÖK'ün tarafıma tevcih ettiği 7/16858 esas sayılı yazılı soru önergesinin cevaplandırılması talep edilmektedir.

Söz konusu yazılı soru önergesiyle ilgili cevabımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.


Lütfi ELVAN
Bakan

Ek: Yazılı Soru Önergesine Yönelik
Cevaplar (5 sayfa)

ANKARA MİLLETVEKİLİ SAYIN LEVENT GÖK'ÜN YÖNELTTİĞİ 7/16858 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNE YÖNELİK CEVAPLAR:

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan çalışmalarda; “ulusal ve uluslararası kullanıcıların ihtiyaç ve önceliklerini dikkate alarak kaliteli, güncel, güvenilir, tutarlı, tarafsız, uluslararası standartlara uygun istatistikleri üretmek, kullanıma sunmak ve resmi istatistik üretim sürecinde yer alan kurumlar arasında eşgüdümü sağlamak” **misyonu** ve “uluslararası standartlarda, kullanıcı odaklı ve sürdürülebilir bir istatistik sistemi kurmak” **vizyonu** çerçevesinde hareket edilmektedir. **Temel değerlerimiz**, kurumsal çevre ve istatistik üretiminden dağıtımına kadar olan süreçlere ilişkin değerlerden oluşmaktadır. Bunlar;

Bilimsellik; Resmi istatistiklerin üretiminde, istatistikî gizliliğin uygulanması ilkesi çerçevesinde, veri kaynakları, istatistikî yöntem ve süreçlerinin seçimi, dağıtımın içeriği, şekil ve zamanında ulusal ve uluslararası bilimsel yöntemler ve standartlar esas alınır.

Mesleki Bağımsızlık; Resmi istatistiklerin üretiminde, veri kaynakları, istatistikî yöntem ve süreçlerinin seçimi, dağıtımın içeriği, şekil ve zamanı ile istatistikî gizliliğin uygulanması başta olmak üzere hiç bir konuda talimat verilemez.

Kullanıcı Odaklılık; Kullanıcılara ihtiyaçlarını karşılayan ürünler ve hizmetler sağlanır. İç ve dış kullanıcıların açıkça belirtilmiş veya belirtilmemiş ihtiyaçları, talepleri ve beklentileri; çalışmalara ve süreçlere yol gösterir.

Güvenilirlik; Resmi istatistiklerin konularına ve araştırma kapsamına göre, mevcut durumu ve değişimleri doğru ve güvenilir biçimde yansıtmaları sağlanır.

Veri Gizliliği ve Güvenliği; Veri sağlayıcılara/cevaplayıcılara, sağladıkları bilgilerin gizliliği ve söz konusu bilgilerin yalnızca istatistiksel amaçlar doğrultusunda kullanılacağı, mutlak olarak garanti edilir; gizli verilerin hukuka aykırı erişimine açıklanmasına veya kullanımına karşı her türlü önlem alınır.

Tarafsızlık; Resmi istatistikler, bilimsel bağımsızlığa saygılı bir şekilde ve tüm kullanıcılara eşit mesafede, nesnel bir biçimde üretilir ve dağıtılır.

Şeffaflık; Resmi istatistik üretiminde veriler, mesleki bağımsızlık ilkesi çerçevesinde şeffaf bir biçimde üretilir ve dağıtılır; veri sağlayıcılara/ cevaplayıcılara, hangi verinin toplanacağı, gerekçeleri, verinin kullanım amacı, istatistik üretiminde kullanılacak olan metotları ve yayımlanacak olan verinin esasları bildirilir.

Erişilebilirlik; Resmi istatistikler açık ve anlaşılabilir bir şekilde sunulur, uygun ve elverişli bir biçimde yayımlanır, tarafsızlığı destekleyici metaveri ve kılavuzla birlikte mevcut ve erişilebilirdir.

Yenilikçilik; Resmi istatistik üretiminde eskinin geliştirilerek yeni ürünlerin sunulması, üretim süreçleri, hizmet ve organizasyonların araştırılması, bulunması, denenmesi, geliştirilmesi ve izlenmesi benimsenir.

Ülkemizde üretilen tüm Resmi İstatistiklerde olduğu gibi TÜİK tarafından üretilen istatistiklerde de “**Temel Değerler’e**” uyulması esas amaçtır. Bu doğrultuda; Tüketici fiyat endeksinin (TÜFE) temel amacı, hanehalklarının tüketimine yönelik mal ve hizmet fiyatlarının zaman içindeki değişimini ölçmektir. TÜFE, belirli bir referans döneminde hanehalkları tarafından satın alınan mal ve hizmetlerin, hanehalkı tüketim harcamalarındaki görece önemini yansıtan ağırlıkların yer aldığı madde sepetindeki fiyat değişimini yansıtmaktadır. Kısaca, TÜFE ile madde sepeti, ağırlıklar ve fiyatlar kullanılarak genel fiyat düzeyindeki değişimler ölçülmektedir. Bu hesaplamalarda kullanılan ağırlıklar, madde sepeti ve fiyatlar şeffaflık politikası gereği TÜİK internet sayfasında da yayımlanmaktadır.

Tüketici fiyat endeksi, sadece orta gelirli, sadece asgari ücretli veya sadece yüksek gelirli gibi, belirli bir gelir grubunu dikkate alarak değil, tüm Türkiye'yi kapsayacak şekilde, Avrupa Birliği ve dünya genelinde kullanılan uluslararası tanım, kavram ve yöntemlerle hesaplanmaktadır. Ne enflasyon sepeti ne de açıklanan değişim oranları tek bir bireyi yansıtmamakta, ülke ortalamasını ifade etmektedir. **Başka bir ifadeyle diğer ülke enflasyon rakamlarında olduğu gibi Türkiye rakamları da belirli bir gelir grubuna ait olmayıp ülkenin tamamına yönelik bir göstergedir.**

Tüketici fiyat endeksinin bir alternatifi olmayan, kavramsal bir ölçüt olan yaşam maliyeti endeksi, belirli bir yaşam standardının muhafaza edilmesi konusunda değişen maliyeti ölçmeyi hedeflemektedir. Tüketici fiyat endeksi ile yaşam maliyet endeksi zaman zaman karıştırılmakta ve yanlış yorumlanmaktadır. Tüketici fiyat endeksi piyasadan satın alınan mal ve hizmetlerin fiyat değişimini yansıtırken, yaşam maliyeti endeksi, belirli bir hizmet düzeyi veya yaşam standardına ulaşmak için tüketicilerin harcaması gereken miktarlardaki zaman içindeki değişimleri ölçmektedir.

TÜFE ağırlıklarının hesaplanmasında ana kaynak hanehalkı bütçe anketidir. Ankette, hanehalklarının hangi mal ve hizmeti satın aldıkları, bu mal ve hizmete ne kadar harcama yaptıklarına ilişkin ayrıntılı bilgiler sorulmaktadır. 2003=100 temel yıllık TÜFE'de, yurtiçinde mal ve hizmet tüketmek amacıyla yapılan tüm nihai parasal tüketim harcamaları esas alınmaktadır. **Sepette kapsanacak ürünlerin sepet içindeki ağırlıkları bizzat hanehalkları tarafından yapılan harcamalara göre hesaplanmaktadır.**

Sepetin; yani hesaplamalarda kullanılacak mal ve hizmetlerin belirlenmesinde, Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (Eurostat) tarafından belirlenen hanehalkları tarafından yapılan "toplam harcamanın 1/1000 oranı" dikkate alınmaktadır. Endeksin madde sepeti her yıl güncellenmekte, madde ve madde çeşidi sayısı her yıl değişim gösterebilmektedir.

TÜİK enflasyon oranları hesaplamalarını, uluslararası kavram ve yöntemleri kullanarak, şeffaf bir biçimde yapmaktadır. Enflasyon için temel gösterge olan tüketici fiyatları endeksi; Avrupa Birliği (AB), Birleşmiş Milletler (BM) ve Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) önerileri doğrultusunda, zincirleme fiyat endeksi yöntemine göre hesaplanmaktadır.

Tüketici fiyat endeksi hesaplamaları;

- Birleşmiş Milletler tarafından yayımlanan "Practical Guide to Producing Consumer Price Indices",
- Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), IMF, OECD, Eurostat, Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler tarafından ortaklaşa hazırlanan "Consumer Price Index Manual",
- Eurostat'ın "Compendium of HICP reference documents" el kitaplarında belirtilen kavram, yöntem ve tanımlar doğrultusunda yapılmaktadır.

Ülkemiz TÜFE hesaplamalarında kullanılan söz konusu kavram ve yöntemler, yerli ve yabancı kurum ve kuruluşların değerlendirmelerine açık olduğu gibi, en ayrıntılı düzeyde de kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Ayrıca, Avrupa Birliği ve IMF tarafından her yıl düzenli olarak yapılan değerlendirmeler sonucunda tüketici fiyat endeksinin uluslararası normlara uygunluğu kabul edilmiştir.

TÜİK tarafından 1988 yılından itibaren düzenli olarak uygulanmakta olan Hanehalkı İşgücü Anketi (HİA) ise istihdam edilenlerin; iktisadi faaliyet, meslek (ya da tuttuğu iş), işteki durum ve çalışma süresi, işsizlerin ise; iş arama süresi ve aradıkları meslek (ya da iş) ve benzer özellikleri hakkında bilgi derlemek amacıyla uygulanmakta olup, ülkedeki işgücü piyasasının özellikleri hakkında bilgi veren (arz yönüyle) temel veri kaynağıdır. Sigortalı (kayıtlı) çalışanlara ve genç işsizlik istatistiklerine yönelik verilerde bu çalışma sonuçlarından elde edilmektedir. TÜİK, işgücü piyasasının temel veri kaynağını oluşturan hanehalkı işgücü araştırmasını Uluslararası Çalışma Örgütü'nce belirlenen kurallara ve standartlara uygun olarak gerçekleştirmektedir. Ayrıca, 2004 yılından beri Avrupa Birliği İstatistik Ofisi (Eurostat) standartları da takip edilmektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanan istatistikler, erişilebilirlik ve şeffaflık ilkesi dikkate alınarak dağıtılmaktadır. Üretilen tüm istatistiklere kullanıcıların eşanlı erişiminin sağlanması yasa ile güvence altına alınmıştır. 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu 12. maddesinde; istatistik sonuçlara erişim düzenlenmiş, tüm kullanıcıların kolay ve eşit şartlarda erişim öngörülmüştür. Ayrıca TÜİK tarafından derlenen bilgilerin kullanıma açılmadan önce herhangi bir şahsa veya makama verilemeyeceği de hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda, üretilen istatistikler yayımlanmadan önce hiçbir amaçla (denetleme ya da kıyaslama dâhil) herhangi bir kurum ya da kuruluş ile paylaşılması mümkün değildir. İstatistiklerin içsel tutarlılığı ve sürecin öngördüğü tüm veri analizleri TÜİK tarafından yapılmakta, tüm analiz süreçleri ve kontroller tamamlandıktan sonra sonuçlar yayımlanmaktadır. Sonuçların belirlenen tarih ve saat öncesinde kamuoyu ile paylaşılması söz konusu değildir.

AB'ye uyum sürecinde istatistik alanında uyumlaştırma çalışmalarının temel yasal dayanağı olan **Avrupa İstatistikleri Uygulama Esasları (European Statistics Code of Practice)** adlı ilkeler dokümanı da bu konuda TÜİK'in tutumunu doğrulamakta ve AB adaylığı sürecinde bu yaklaşımı zorunlu kılmaktadır. TÜİK'in araştırma sonuçları konusunda bir denetim olmamakla birlikte, bahse konu kalite ilkelerine uyumu teminen, AB İstatistik Ofisi (Eurostat) koordinasyonunda bağımsız uzmanlarca Emsal Tarama (Peer Review) adlı denetleme çalışması gerçekleştirilmektedir. TÜİK'in çalışmalarını yürütürken başarılı, güvenilir, uluslararası platformda saygın bir istatistik ofisi olduğu, 2011 ve 2015 yılında gerçekleştirilen iki Emsal Tarama Çalışmasının sonucunda da bağımsız uzmanlarca belirtilmiştir.

TÜİK'in çalışmaları kapsamında gerek ulusal kullanıcıların ihtiyaçlarına gerekse uluslararası karşılaştırmalara imkân sağlayacak yapıda çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda Eurostat tarafından belirlenen istatistiklerin üretilmesi yönünde güncel ve bilimsel çalışmalar yapılmaktadır.

TÜİK yayımladığı tüm istatistiklerin üretiminde uluslararası kavram, yöntem ve tanımları kullanmakta, uluslararası gelişmeleri yakından takip etmekte, istatistik konu başlıklarında uluslararası alanda görev güçlerinde aktif olarak görev almaktadır.

Ayrıca TÜİK, Türkiye İstatistik Sistemi'nin iyileştirilmesine yönelik kanunla tanımlanmış koordinasyon rolü gereği, resmi istatistiklerin üretimine ve yayımına ilişkin temel ilkeler ile standartları belirlemek, ulusal ve uluslararası düzeyde ihtiyaç duyulan alanlarda güncel, güvenilir, zamanlı, şeffaf ve tarafsız veri üretilmesini sağlamak amacıyla beşer yıllık dönemler için Resmi İstatistik Programı'nın (RİP) hazırlanmasını ve uygulanmasını koordine etmektedir.

RİP, sadece Türkiye İstatistik Kurumunu değil, Türk İstatistik Sistemindeki kurumların tamamını kapsamakta ve düzenlemektedir. RİP ile resmi istatistiklerde standardizasyon sağlanması, sorumlu ve ilgili kurumların tanımlanması, verinin hangi yöntemle derleneceği ve hangi dönemler için ne zaman yayımlanacağı gibi konulara açıklık getirilmiştir.

Ayrıca ulusal kalite standartları belirlenmiş, idari kayıtların envanteri oluşturulmuş, resmi istatistik portalı açılmış, uluslararası veri gönderim sistemi kurulmuş, metaveri bilgileri oluşturulmuş, resmi istatistiklerde kalite unsuru ön plana çıkartılmıştır.

RİP ile veri entegrasyonu, idari kayıtların istatistik üretimde kullanımının artırılması, veri güvenliği ve veri gizliliği, idari kayıtların TÜİK'e açılması ile gerçek ve tüzel kişilerin tanımlayıcı bilgilerinin ve değişkenlerin standart hale getirilmesi konularına öncelik verilmesi hedeflenmiştir. İstatistiklerde zamanlılığın iyileştirilmesi, daha çeşitli sektörel ve bölgesel istatistik üretilmesine olanak sağlanması, cevaplayıcı yükünde azalma, kurumsal iş yükünün azalması, kamu kaynaklarının en etkin şekilde kullanılması planlanmaktadır.

Resmi istatistik programı çerçevesinde ilgili kurum ve kuruluşların, akademisyenlerin sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile RİP çalışma grupları oluşturulmuştur. Çalışma grupları tarafından paydaş kurumlarca üretilen istatistikî bilgilerin mevcut durumu, veri kaynakları, veri derleme yöntemleri, kullanılan sınıflamalar, resmi istatistiklerin hangi kurum tarafından ve ne zaman yayınlanacağını belirlenmesine ilişkin değerlendirmeler yapılmakta, ortak çalışma kültürü oluşturulmaktadır.

Resmi istatistiklerin Avrupa Birliği standartlarına uyumlaştırılması amacıyla TÜİK, 2001 yılından itibaren AB finansmanlı birçok proje yürütmüştür. Avrupa Komisyonu ile işbirliği halinde Türk İstatistik Sistemi'nin Geliştirilmesi (TİSG) Programı 2003-2014 yılları arasında uygulanmıştır. Bu program Türk İstatistik Sistemi'nin kurumsal kapasitesinin geliştirilmesinin yanı sıra ulusal hesaplar, çevre istatistikleri, sosyal istatistikler, iş istatistikleri, iş kayıtları gibi temel alanları kapsayan teknik konulardaki projeleri de içermektedir.

TİSG Programının devamı niteliğinde "İstatistikte Yeni Nesil" Programı ise hali hazırda AB Komisyonu tarafından onaylanmış olup 2018-2020 yıllarında uygulanması planlanmaktadır.

TÜİK ayrıca, Eurostat tarafından genişleme ülkelerinin istatistik sistemlerinin geliştirilmesi amacıyla hazırlanan "Çok Yararlanıcı Programlar"a da katılım sağlamaktadır. Bu kapsamda resmi istatistiklerin çeşitli alanlarında teknik danışmanlıklar sağlanmakta ve Türk İstatistik Sistemi çalışanlarına yurtiçi ve yurtdışı eğitimler temin edilmektedir.

Ayrıca, Türkiye-Avrupa Birliği Mali İşbirliği, Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı kapsamında yürütülen bir diğer proje olan "TÜİK'in Bilgi ve İletişim Teknolojileri Altyapısının Güçlendirilmesi Projesi" kapsamında TÜİK'in kabin, klima, UPS, kamera ve parmak izi okuyucu, masaüstü bilgisayarlar, server ve switch gibi teknik ekipman gereksinimleri karşılanmıştır.

Ayrıca TÜİK'in Fiziksel Altyapısının, Ağ ve Bilgisayar Altyapısının İyileştirilmesi, Bilgi Güvenliğinin Sağlanması, Afet Kurtarma Merkezi Kurulumu, Anketlerin Geliştirilmesi ve Uygulama Desteginin sağlanması ve Yayın Dağıtım Portalı ve Kullanıcı Arayüzlerinin Geliştirilmesi alanlarında danışmanlık ve eğitim ihtiyaçları karşılanmıştır.

İşyeri ve Tüketici Anketleri AB-Türkiye Ortak Programı, TÜİK tarafından yürütülmekte olan bir diğer AB Projesidir. Program kapsamında aylık Tüketici Eğilim Anketi ve Yıllık İşyeri Eğilim Anketleri (Hizmetler, İnşaat ve Perakende Ticaret Sektörleri) yapılmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun bilimsel ve teknik özerkliği de 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu 17. maddesinde açıkça tanımlanmıştır. Söz konusu madde de "*Programın uygulanmasında kurum çalışanları ile diğer uygulayıcı birimlere, veri kaynakları, istatistikî yöntem ve süreçlerin seçimi, dağıtımın içerik, şekil ve zamanı ile istatistikî gizliliğin uygulanması başta olmak üzere, hiç bir konuda talimat verilemez*" hükmü yer almaktadır.

Eurostat tarafından, ülkelerin istatistik alanında Avrupa Birliği İstatistik Mevzuatına ve Avrupa İstatistikleri Uygulama Esaslarına uyum düzeylerini belirlemek amacıyla Emsal Tarama (Peer Review) çalışması gerçekleştirilmektedir.

Emsal Tarama çalışmasının temel dayanağı, Avrupa Komisyonu tarafından 2005 yılında kabul edilen Avrupa İstatistikleri Uygulama İlkeleridir. Söz konusu ilkeler, ülkelerin istatistik kurumlarının ve ulusal istatistik sistemlerinin, istatistik üretim ve dağıtım sürecindeki temel kalite ve etik ilkelerini düzenlemektedir. Ülkemizde, ilki 2011 yılında gerçekleştirilen Emsal Tarama çalışmasının ikincisi 2015 yılında uygulanmıştır. Bu çalışmada, Türk İstatistik Sistemi bağımsız yabancı uzmanlar tarafından bir bütün olarak değerlendirilmiş olup, Heyetin yaptığı inceleme ve değerlendirme sonucunda, Türkiye İstatistik Kurumu'nun, istatistikte temel kalite ve etik ilkelerine uyum seviyesinin, diğer ülkelerin istatistik kurumları ile karşılaştırıldığında "yüksek derecede uyumlu" olduğu tespit edilmiştir.

TÜİK istatistik üretim sürecinde, güvenilir metodoloji, istatistikî gizlilik, erişilebilirlik ve açıklık, tarafsızlık ve nesnellik, zamanlılık gibi "Avrupa İstatistikleri Uygulama İlkelerini" uygulamaktadır.